

Högskolestuderandes inkomster och utgifter 2020

Högskolestuderandes inkomster och utgifter 2020

CSN, Rapport 2021:3

Centrala studiemedelsnämnden (CSN)

Producent CSN, Kunskap om studiestödet
851 82 Sundsvall
060-18 60 00

Kontaktperson Peter Engberg
060-18 62 69
peter.engberg@csn.se

Webbsida www.csn.se/om-csn/statistik-och-rapporter.html

Innehåll

1. Inledning	6
1.1. Syfte och frågeställningar	6
1.2. Om undersökningen	6
2. Om studiestödet och vad vi vet sedan tidigare	10
2.1. Studiemedlens storlek	10
2.2. Studiemedlens köpkraft	11
2.3. Andra studier på området	12
3. Inkomster under studietiden	13
3.1. Högskolestuderande med studiemedel har 12 700 kronor i inkomst	13
3.2. Kvinnor har högre inkomster än män	15
3.3. Inkomsten ökar med åldern	17
3.4. Studerande med utländsk bakgrund har lägre inkomster	21
4. Utgifter och boende under studietiden.....	23
4.1. Högskolestuderande med studiemedel har utgifter på 10 700 kronor.....	23
4.2. Flest studerande bor i hyresrätt eller studentbostad	30
5. Är inkomsterna tillräckliga?	34
5.1. Inkomsterna tillräckliga för en majoritet av de studerande.....	34
5.2. Studerande avstår lån trots att inkomsterna inte räcker till	35
6. Avslutande reflektion	36
Referenser	37
Bilaga 1 Enkät	39
Bilaga 2 Fördelning, svarsfrekvens, viktning och konfidensintervall	45

Sammanfattning

Högskolestuderande med studiemedel har i genomsnitt 12 700 kronor i månadsinkomst och 10 700 kronor i utgifter per månad under studietiden. Studiestödet utgör den största delen av inkomsten medan kostnader för boende är den största utgiftsposten. Tre av fyra studerande uppger att de har inkomster som täcker utgifterna varje månad. Andelen med tillräckliga inkomster har ökat de senaste åren, sannolikt till följd av att fler än tidigare väljer att nyttja studiemedlets lånedel. Äldre studerande, studerande med barn samt studerande med utländsk bakgrund har ofta en mer ansträngd ekonomisk situation än andra studerande.

Högskolestuderande med studiemedel har 12 700 kronor i inkomst en genomsnittlig studiemånad

Högskolestuderande med studiemedel har i genomsnitt inkomster som uppgår till 12 700 kronor under en genomsnittlig studiemånad och studiemedel utgör i genomsnitt 82 procent av den totala inkomsten.

Den vanligaste inkomsten utöver studiemedel är inkomst från arbete. Ungefär fyra av tio studerande arbetar parallellt med studierna. Den vanligaste anledningen till att arbeta vid sidan av studierna är att skaffa sig extra pengar. Äldre studerande arbetar oftare för att ha råd att studera medan de yngsta oftare arbetar för att få arbetslivserfarenhet. De som är 35 år eller äldre behöver oftare än yngre arbeta för att försörja andra.

Kvinnor och äldre studerande har högre inkomster

Kvinnor som studerar med studiemedel har högre inkomster än män. Skillnaden kan förklaras av att kvinnor som studerar är äldre och oftare har barn. Kvinnor får därför oftare bidrag förknippade med föräldraskap, till exempel barnbidrag och tilläggsbidrag.

Inkomsterna ökar också med åldern. En förklaring till att äldre studerande har högre inkomster är att de i genomsnitt har högre inkomster från arbete. Det är också vanligare att de har inkomster som är förknippade med föräldraskap, såsom tilläggsbidrag, föräldrapenning, och underhållsstöd. Det är också vanligare med tilläggs lån och merkostnadslån bland äldre studerande.

Studerande med utländsk bakgrund är äldre och en större andel av dem har barn. Trots det har de lägre inkomster än studerande med svensk bakgrund. Förklaringen är framför allt att lånebenägenheten bland studerande med utländsk bakgrund är lägre. Studerande med utländsk bakgrund har i stället högre inkomster från arbete och arbetar i högre grad för att ha råd att studera.

Den genomsnittliga studenten har 10 700 kronor i utgifter

En högskolestuderande med studiemedel har i genomsnitt 10 700 kronor i utgifter per studiemånad och studerande lägger 37 procent av sina inkomster på boendekostnader. Jämfört med ett genomsnittligt hushåll i Sverige lägger studerande därmed en större andel av inkomsterna på boendekostnader.

Kvinnor har högre utgifter än män vilket beror på att de är äldre och i högre grad har ekonomiskt ansvar för barn.

Drygt 60 procent av de studerande månadssparar varje månad. Jämfört med 2010 har andelen som månadssparar ökat med 19 procentenheter. Sparande är också vad de flesta studerande skulle lägga pengar på om studiebidraget höjdes med 1 000 kronor.

Studerande har svårare att klara av oväntade utgifter jämfört med befolkningen i stort

Studerande har sämre förutsättningar att klara av oväntade utgifter än befolkningen i stort. På frågan ”Skulle du/ditt hushåll klara av att betala en oväntad utgift på 12 000 kronor utan att låna eller be om hjälp” svarar ungefär 60 procent att de skulle klara en sådan utgift. Det är en mindre andel än bland befolkningen i stort, där 80 procent skulle klara en sådan utgift.

Yngre studerande har bättre förutsättningar att klara oväntade utgifter jämfört med äldre studerande, något som bedöms bero på att de har högre lånebenägenhet och lägre utgifter.

Tre av fyra studerande har inkomster som överstiger utgifterna

Tre av fyra studerande har inkomster som överstiger utgifterna. Detta är en större andel än vad som var fallet 2010. Sannolikt beror ökningen på att det i dag är fler som använder lånedelen av studiestödet. Det är troligt att många av dem som studerar utan lån och som har utgifter som överstiger inkomsten gör ett aktivt val att välja bort studielånet för att i stället finansiera studierna med exempelvis sparade medel eller genom finansiering från närstående. Den grupp som har svårast att få sina inkomster att täcka utgifterna är studerande som har ekonomiskt ansvar för barn.

1. Inledning

En av CSN:s övergripande uppgifter är att följa och analysera de studerandes ekonomiska och sociala situation för att säkerställa att myndigheten har god kunskap inom området.¹

Studiemedel ska möjliggöra studier genom att tillhandahålla studiebidrag och studielån. Många högskolestuderande med studiemedel upplever sin ekonomiska situation som god. Samtidigt är det knappt fyra av tio som anser att studiemedlen täcker alla deras levnadsomkostnader,² trots att studiemedlens värde i förhållande till konsumentprisindex (KPI) är högre än någonsin tidigare. Under 2010 genomförde CSN en kartläggning av studerandes inkomster och utgifter. Sedan dess har dock mycket förändrats. Exempelvis har de som studerar med studiemedel blivit allt äldre och antalet som studerar på distans har ökat.

Det finns därför skäl att undersöka hur studerandes ekonomi ser ut i dag och hur den har förändrats sedan 2010.

1.1. Syfte och frågeställningar

I den här rapporten beskriver vi vilka inkomster och utgifter högskolestuderande med studiemedel har. Vi undersöker också om högskolestuderande har inkomster som täcker deras utgifter samt om det finns skillnader mellan olika grupper av studerande.

Förhoppningen är att rapporten ska öka kunskapen om högskolestuderandes ekonomi samt om studiemedlens tillräcklighet.

Frågeställningarna i denna rapport är:

- Vilka inkomster och utgifter har högskolestuderande?
- Är inkomsterna högre än utgifterna?
- Finns det skillnader mellan olika grupper av högskolestuderande?

1.2. Om undersökningen

För att få en helhetsbild av studerandes inkomster och utgifter genomförde vi en enkätundersökning under hösten 2020.³ Enkätundersökningen riktade sig till studerande med studiemedel på högskola eller universitet i Sverige. Både heltids- och deltidstuderande fick besvara enkäten. I studerandes utgifter från 2010 ingick enbart heltidstuderande. Denna skillnad kan påverka jämförelsen av resultat. Bland dem som svarat på enkäten i denna undersökning är 96 procent heltidstuderande.

¹ Utbildningsdepartementet (2017) 5 §

² CSN (2021a)

³ Se bilaga 2 för mer information om urval och genomförande

Syftet med rapporten är att beskriva vilka inkomster och utgifter studerande har. Enkäten inkluderade därför flera olika inkomst- och utgiftsfrågor.⁴ Detta möjliggör en detaljerad beskrivning av studerandes inkomster och utgifter som inte hade varit möjlig att uppnå med registerdata.

Det kan vara svårt att exakt skatta sina inkomster och utgifter. Vi bedömer dock att studerandes egna uppgifter är det bästa sättet att få en samlad bild av deras ekonomi

I tabellbilagan till undersökningen (redovisas som separat dokument) finns samtliga resultat, samt konfidensintervallen för de olika resultaten, fördelat efter olika studerandegrupper.

Efter insamlingen har enkätsvaren kompletterats med registerdata från SCB. De uppgifter som inhämtats är föräldrarnas utbildningsnivå⁵ och om personen har utländsk eller svensk bakgrund.⁶ Uppgifterna kommer från Utbildningsregistret (UREG) och Registret över totalbefolkningen (RTB).

1.2.1. Avgränsningar och målgrupp

För att få besvara enkäten skulle de studerande haft studiemedel för högskolestudier i Sverige under både vår- och höstterminen 2020 samt studera med studiemedel då enkäten skickades ut.

Enkätundersökningen genomfördes som webbenkät och skickades ut via e-post. Under 2020 hade CSN en e-postadress till cirka 99 procent av samtliga studerande med studiemedel på högskola eller universitet i Sverige. Det är därför osannolikt att utskicksmetoden har någon nämnbar effekt på rapportens resultat.

Under hösten 2020 fanns det 162 132 personer i målgruppen.⁷

1.2.2. Urval

Enkätmottagarna valdes ut genom ett proportionerligt stratifierat urval. Urvalsgrupperna baserades på kön⁸, ålder och folkbokföringsort.⁹ Syftet med urvalsförfarandet var att få ett representativt urval samt mer precisa beräkningar. Totalt valdes 10 432 studerande ut eller cirka sex procent av målgruppen.

Urvalsundersökningar, som denna, är alltid förknippade med en viss osäkerhet. Denna osäkerhet kan skattas och i den här rapporten redovisas den med hjälp av så kallade konfidensintervall.¹⁰

⁴ Se bilaga 1 för enkäten.

⁵ Med förälders utbildningsnivå avses den högsta utbildningsnivån för en förälder.

⁶ Med utländsk bakgrund menas personer födda utomlands, eller födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar. Med svensk bakgrund menas personer födda i Sverige med en eller två inrikes födda föräldrar.

⁷ Se tabell 1 i bilaga 2 för fördelningen av målgruppen enligt olika urvalskriterier.

⁸ Med kön avses det juridiska könet, det vill säga det kön som är registrerat i folkbokföringen. Det innebär att vissa svarande kan hamna i en könskategori som de inte identifierar sig med.

⁹ Med folkbokföringsort avses riksområden enligt NUTS2.

¹⁰ Se bilaga 2 för en kort beskrivning av konfidensintervall.

1.2.3. Svarefrekvens och viktning

Enkäten skickades ut den 9 november 2020 och stängdes, efter fyra påminnelser, den 7 december 2020. Då enkäten stängdes hade 3 655 studerande besvarat enkäten, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 35 procent.¹¹ Svartsbortfall kan leda till över- eller underskattning i beräkningarna. Detta problem uppstår dock inte automatiskt vid svartsbortfall. Problemet uppstår först om enkätsvaren systematiskt skiljer sig åt mellan studerande som besvarade och inte besvarade enkäten.

Det finns flera sätt att hantera svartsbortfall på. I den här undersökningen har enkätsvaren viktats för att göra beräkningarna mer representativa.¹² Därför kommer antalet svarande inte att redovisas i tabeller och diagram.

1.2.4. Covid-19-pandemin

Enkätundersökningen genomfördes under hösten 2020, ungefär då den andra vågen av covid-19-pandemin drabbade Sverige. Det är svårt att bedöma exakt hur detta har påverkat undersökningen då pandemin medförde en mängd förändringar i sättet att leva, arbeta och studera.

En stor förändring inom studiestödet är att den så kallade fribeloppsgränsen avskaffades under 2020.¹³ Det medför att studerande kan ha höga inkomster utan att rätten till studiemedel påverkas. Det blir därmed möjligt att få studiemedel för studier som bedrivs vid sidan av arbete, det vill säga, då arbetet är den huvudsakliga sysselsättningen. Detta innebär troligen att inkomsten bland dem som arbetar är något högre än den hade varit om fribeloppsgränsen varit kvar under 2020.

Under pandemin har också många högskolor helt eller delvis övergått till distansundervisning. Detta kan, bland annat, innebära att studerande som normalt skulle ha studerat på studieorten, nu studerar på distans.¹⁴ Detta är också något som kan påverka undersökningen då det är möjligt att fler yngre studerande bor kvar i föräldrahemmet och därmed får lägre utgifter.

En annan konsekvens av pandemin är en kraftigt försämrad arbetsmarknad.¹⁵ Det gäller främst inom områden som hotell, restauranger och handel där tillfälliga anställningar är vanliga och där unga studerande ofta arbetar. I vår undersökning svarar 13 procent att de vill arbeta men inte har fått ett arbete. Det kan jämföras med att enbart 2 procent av högskole- och universitetsstuderande angav detta svar i en undersökning som genomfördes 2017.¹⁶ Det är därför tänkbart att andelen som arbetar vid sidan av studierna är något lägre i denna undersökning på grund av pandemin.

Covid-19-pandemin har haft en liknande effekt på arbetets omfattning. I vår undersökning fick de som arbetade vid sidan av sina studier besvara frågan ”Har omfattningen av ditt arbete påverkats av corona-pandemin under hösten 2020?”. På den svarade knappt 60 procent att pandemin haft en påverkan på deras arbete. Det var

¹¹ Se tabell 1 i bilaga 2 för mer information om svarsfrekvensen i olika grupper.

¹² Se bilaga 2 för mer information om viktning.

¹³ Utbildningsdepartementet (2020)

¹⁴ Se bilaga 2

¹⁵ Arbetsförmedlingen (2020)

¹⁶ CSN (2017)

vanligast att arbeta mindre på grund av pandemin men det var också många studenter som arbetade mer. Sammantaget bedöms dock pandemin ha haft en negativ påverkan på möjligheterna till inkomst av arbete vid sidan av studierna.

2. Om studiestödet och vad vi vet sedan tidigare

En studerande som studerar med både studiestödets bidrags- och dess lånedel kan få 10 860 kronor utbetalt för fyra veckors studier. Under 2020 var studiemedlens värde i förhållande till KPI det högsta någonsin, men trots detta upplever många högskole- och universitetsstuderande att studiemedlen inte helt täcker deras levnadsomkostnader. I 2010 års studie, *Studerandes utgifter* fann vi att utgifterna skilde sig åt mellan olika studerandegrupper och att det fanns en tydlig skillnad mellan yngre och äldre studerande samt mellan studerande med och utan barn.

2.1. Studiemedlets storlek

Studiemedel består av bidrag och lån och kan ges till och med det år då den studerande fyller 56 år. Den studerande väljer själv om hen vill ha studiemedel enbart i form av bidrag, eller som både bidrag och lån.¹⁷

Utöver det ordinarie studiemedlet finns ett antal extra stöd inom studiemedels-systemet. Ett sådant stöd är tilläggs lån. Tilläggs lån kan lämnas till studerande som är 25 år eller äldre och som haft en viss inkomst före studierna.¹⁸

Studerande med barn kan få tilläggsbidrag för barn. Storleken på tilläggsbidraget varierar beroende på antalet barn. Bara en av vårdnadshavarna kan få bidraget och man kan få bidraget fram till och med det kalenderhalvår då barnet fyller 18 år.

¹⁷ Från och med det år den studerande fyller 47 år begränsas antalet veckor för vilka den studerande kan få studielån.

¹⁸ För att få tilläggs lån under 2020 ska den studerande ha haft en inkomst på minst 196 295 kronor under 2019.

Tabell 2.1 Typ av studiestöd vid heltidsstudier 2020, per tidsperiod¹
Belopp i kronor

	1 vecka	1 månad ²
Studiebidrag	823	3 566
Studielån	1 892	8 199
<i>Summa studiebidrag och studielån</i>	<i>2 715</i>	<i>11 765</i>
Tilläggs lån	936	4 056
Tilläggsbidrag 1 barn	156	676
Tilläggsbidrag 2 barn	255	1 105
Tilläggsbidrag 3 barn ³	307	1 330

¹Vid lägre studietakt än 100 procent får den studerande ett lägre belopp. För mer information, se www.csn.se

²Med månad avses veckobeloppet * 4,3333

³Beloppet för tilläggsbidrag ökar med antalet barn. För mer information om tilläggsbidrag, se www.csn.se

En studerande kan också ha rätt till merkostnadslån, vilket är ett extra lån som kan lämnas till exempel för undervisningsavgifter eller dubbel bosättning. Merkostnadslån är vanligt i samband med utlandsstudier men är mindre vanligt bland studerande i Sverige.¹⁹

2.2. Studiemedlens köpkraft

Ett sätt att mäta studiemedlets värde eller köpkraft är att redovisa studiemedelsbelopp i förhållande till konsumentprisindex (KPI)²⁰. Under 2020 var studiemedlens värde i förhållande till KPI det högsta någonsin. Trots detta är det relativt få (37 procent) högskole- och universitetsstuderande som anser att studiemedlen helt täcker deras levnadsomkostnader.²¹ En förklaring till denna skillnad är att KPI inte är ett fullständigt mått på studerades ekonomiska situation. Exempelvis är studerande ofta låginkomsttagare och det är därför troligt att boendekostnader utgör en större andel av studerandes utgifter än av totalbefolkningens utgifter.²² Under de senaste åren har hyror och bostadspriser, framför allt i storstäder, ökat betydligt mer än KPI.²³ Studerande kan därmed uppleva att studiemedlen inte har ökat i värde på det sätt som studiemedlens köpkraft visar.

Eftersom studiemedelsbeloppen är knutna till prisbasbeloppet, ändras studiemedlens köpkraft i förhållande till KPI i princip bara då det fattas politiska beslut som innebär

¹⁹ För mer information om merkostnadslån, se www.csn.se

²⁰ SCB (2021a). Konsumentprisindex mäter prisutvecklingen i samhället och används bland annat som ett mått för utvecklingen av hushållens levnadskostnader.

²¹ CSN (2021a)

²² CSN (2019)

²³ SCB (2020c)

avvikelser i förhållande till indexregleringen. Detta skedde senast i juli 2018 när totalbeloppet för studiemedel höjdes som andel av prisbasbeloppet.²⁴

2.3. Andra studier på området

Swedbank tar årligen fram ett budgetförslag för studenter.²⁵ För 2020 har de beräknat inkomsterna till 12 129 kronor, att de nödvändiga månadsutgifterna för en student uppgår till 10 650 kronor och att en studerande då har 1 310 kronor kvar till sparande, nöjen, resor med mera. I kalkylen ingår studielån samt ett bostadsbidrag på 1 100 kr. En skillnad mellan vår studie och Swedbanks budgetförslag är att Swedbanks underlag utgörs av egna beräkningar medan den här undersökningen baseras på uppgifter som studerande själva har lämnat. Swedbanks budgetförslag tar bland annat inte upp inkomster från arbete och ekonomiskt stöd från närstående, något vi vet sedan tidigare är vanligt förekommande bland studerande.²⁶

Det finns även flera andra studier gjorda kring studiemedlets tillräcklighet.²⁷ I vår 2010 studie, *Studerandes utgifter*, fann vi att utgifterna skilde sig åt mellan olika studerandegrupper och att det fanns en tydlig skillnad mellan yngre och äldre studerande samt mellan studerande med och utan barn.²⁸

Förutom den kartläggning av studerandes utgifter som vi genomförde 2010 har vi gjort återkommande enkätundersökningar som bland annat tagit upp den ekonomiska situationen bland studerande.

Den senaste enkätundersökningen, *Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020*, genomfördes i mitten av hösten 2020. Här bedömde en klar majoritet av studiemedelstagarna på högskolenivå, 71 procent, att de hade en ganska bra, bra eller mycket bra ekonomisk situation.²⁹ Äldre studerande gjorde en mer negativ bedömning än yngre studerande och studerande med barn fann sin ekonomiska situation sämre än de utan barn.

Andra studier som nyligen genomförts har visat att cirka 60 procent av studenterna bedömer att deras levnadsomkostnader inte fullt ut täcks av studiemedlen och att man är beroende av extra inkomster i form av exempelvis ett extrajobb eller stöd från anhöriga.³⁰

²⁴ CSN (2021a)

²⁵ Swedbank (2020)

²⁶ CSN (2021a)

²⁷ Universitets- och högskolerådet (2015)

²⁸ CSN (2010)

²⁹ CSN (2021a)

³⁰ Sveriges förenade studentkårer (2020)

3. Inkomster under studietiden

Högskolestuderande med studiemedel uppskattar att de i genomsnitt har 12 700 kronor i inkomst under en genomsnittlig studiemånad. Kvinnor har högre inkomster än män vilket bland annat beror på att det är vanligare att kvinnor som studerar har barn och att de därför får exempelvis barnbidrag. Äldre studerande har högre inkomster än yngre, vilket bland annat beror på att de har barn, men också att de har högre inkomster från arbete. Detta är några av de resultat som presenteras i detta kapitel.

3.1. Högskolestuderande med studiemedel har 12 700 kronor i inkomst

Högskolestuderande med studiemedel har i genomsnitt 12 700 kronor i inkomst per studiemånad och studiemedlen utgör merparten, 82 procent, av den totala inkomsten.

I genomsnitt har högskolestuderande 9 700 kronor i inkomst från studiemedel. En studerande som använder hela bidrags- och lånedelen av studiemedlet får minst 10 860 kronor för 4 veckors studier. Två av tre studerande har andra inkomster än studiemedel.

Vanligaste inkomsten utöver studiemedel är inkomster från arbete. Fyra av tio studerande har lön från arbete och i genomsnitt utgör lön 12 procent av en studerandes totala inkomster. I genomsnitt har en studerande 1 800 kronor i arbetsinkomster under en studiemånad. Ser man enbart till dem som arbetar har en studerande i genomsnitt 4 500 kronor i lön från arbete per månad. Andra relativt vanliga inkomster är barnbidrag eller att få en del av sin inkomst som gåva eller lån från föräldrar.

Det finns en tydlig skiljelinje mellan studerande som tar lånedelen av studiemedlet och de som inte gör det. Studerande som tar lån har högre inkomst per månad. Studerande som inte tar lånedelen har däremot högre inkomster från arbete och får oftare ekonomiskt stöd från en närstående under studietiden. Många av dem som avstår lånedelen finansierar alltså sina studier på annat sätt, till exempel genom arbete.

Tabell 3.1 Genomsnittlig inkomst¹ per studiemånad 2020, 95 % konfidensintervall (KI), genomsnittlig andel av total inkomst samt andel med inkomsten, fördelat efter typ av inkomst

Belopp i kronor, KI i kronor, andelar i procent

	Inkomst	KI	Andel av totala inkomsten	Andel med inkomsttypen
Studiemedel från CSN med eller utan lån	9 706	±25	82	100
Arbete (lön efter skatt)	1 830	±33	12	41
Inkomst av kapital eller näringsverksamhet (efter skatt)	217	±64	1	5
Stipendium	70	±12	0	2
Ersättning från A-kassa	3	±1	0	0
Sjukpenning	12	±4	0	0
Aktivitetsstöd för arbetsmarknads-politiska åtgärder	0	±0	0	0
Föräldrapenning	22	±3	0	1
Barnbidrag	211	±5	1	11
Bostadsbidrag	132	±5	1	9
Underhållsstöd	23	±2	0	1
Försörjningsstöd (Socialbidrag)	0	±0	0	0
Gåva eller lån från make, sambo, partner	126	±10	1	3
Gåva eller lån från föräldrar eller annan släkt	253	±11	2	14
Gåva eller lån från vänner	4	±1	0	1
Banklån, SMS-lån eller liknande	75	±29	0	1
Övriga inkomster	43	±4	0	2
Summa inkomster	12 728	±87	100	100

¹Se tabellbilaga för medianinkomst

I Swedbanks budgetexempel räknades bostadsbidrag med som inkomstkälla för studerande.³¹ Våra enkätresultat visar dock att det är förhållandevis få studerande, 9 procent, som har inkomster från bostadsbidrag. Det är möjligt att studerande som har rätt till bostadsbidrag inte ansöker om det, kanske på grund av bristande kännedom om regelverket eller på grund av rädsla för att bli återbetalningsskyldiga.

³¹ Swedbank (2020)

Bostadsbidraget är just nu under utredning för att öka träffsäkerheten och minska skuldsättningen.³²

3.2. Kvinnor har högre inkomster än män

Kvinnor som studerar med studiemedel har högre inkomster än män. Den genomsnittliga inkomsten för kvinnor är 13 200 kronor per månad, medan den genomsnittliga inkomsten för män är 12 000 kronor.

Skillnaden kan till stor del förklaras av att kvinnor som studerar oftare har barn. Studerande med barn har högre genomsnittlig inkomst, 18 600 kronor per månad, än övriga studerande. Av de svarande hade 15 procent av kvinnorna och 6 procent av männen ekonomiskt ansvar för barn. Av den anledningen är det också vanligare att kvinnor har barnbidrag och tilläggsbidrag. Exempelvis har 15 procent av kvinnorna inkomster från barnbidrag jämfört med 4 procent av männen. Kvinnor har också oftare andra bidrag förknippade med föräldraskap, såsom föräldrapenning och underhållsstöd.³³ Bland kvinnor och män utan barn är skillnaden i inkomst mindre. Kvinnor utan barn har en genomsnittlig inkomst på 12 100 kronor per månad och män utan barn har en genomsnittlig inkomst på 11 700 kronor per månad; skillnaden är inte statistiskt säkerställd.³⁴

³² Socialdepartementet (2018)

³³ Se tabellbilaga för en redovisning av samtliga inkomster och andel med inkomster fördelat efter kön.

³⁴ Avser en 5-procentig signifikansnivå. Se bilaga 2 för mer information om statistiskt säkerställda skillnader

Tabell 3.2 Genomsnittlig inkomst¹ per månad 2020 och 95% konfidensintervall (KI), fördelat efter typ av inkomst och kön

Belopp i kronor, KI i kronor

	Kvinnor		Män	
	Inkomst	KI	Inkomst	KI
Studiemedel från CSN med eller utan lån	9 726	±126	9 673	±160
Arbete (lön efter skatt)	2 023	±176	1 518	±177
Inkomst av kapital eller näringsverksamhet (efter skatt)	271	±405	130	±45
Stipendium	37	±23	124	±113
Ersättning från A-kassa	4	±8	0	±0
Sjukpenning	2	±3	29	±39
Aktivitetsstöd för arbetsmarknadspolitiska åtgärder	0	±0	0	±0
Föräldrapenning	24	±15	17	±19
Barnbidrag	301	±32	65	±20
Bostadsbidrag	120	±26	152	±29
Underhållsstöd	37	±13	0	±0
Försörjningsstöd (Socialbidrag)	0	±0	0	±0
Gåva eller lån från make, sambo, partner	169	±60	56	±44
Gåva eller lån från föräldrar eller annan släkt	284	±67	203	±43
Gåva eller lån från vänner	4	±4	4	±6
Banklån, SMS-lån eller liknande	118	±186	6	±66
Övriga inkomster	38	±18	52	±31
Summa inkomster	13 159	±530	12 029	±263

¹ Se tabellbilaga för medianinkomst

En annan förklaring till att kvinnor har högre inkomster än män är att de oftare arbetar parallellt med studierna. Det är 46 procent av kvinnorna och 37 procent av männen som gör detta. Den genomsnittliga inkomsten från arbete är 2 000 kronor bland kvinnor och 1 500 kronor bland män. Jämfört med undersökningen som gjordes 2010 har andelen kvinnor som arbetar ökat med fem procentenheter medan andelen män minskat med lika många.³⁵

³⁵ I undersökningen som gjordes 2010 ställdes ingen fråga om huruvida man arbetade under studietiden; däremot fick de studerande lämna uppgift om arbetsinkomster. I den undersökningen var det 41 procent av kvinnorna och 42 procent av männen som hade inkomst från arbete under studietiden.

Studiemedel är en viktig inkomstkälla för många studerande. Hur stor andel av den totala inkomsten per månad som består av studiemedel varierar däremot mellan olika grupper.

Män har färre inkomstkällor än kvinnor och har också lägre inkomster från de flesta inkomstkategorierna. Studiemedlet utgör 84 procent av männens totala inkomst jämfört med 80 procent av kvinnornas. Detta är fallet trots att kvinnor får mer studiemedel utbetalt per månad eftersom de oftare har tilläggs lån och tilläggsbidrag.

3.3. Inkomsten ökar med åldern

Äldre studerande har betydligt högre genomsnittliga inkomster än yngre studerande. Högskolestuderande som är 35 år eller äldre har 17 200 kronor i inkomst under en genomsnittlig studiemånad, medan studerande i grupperna 25–34 år samt 24 år eller yngre har lägre inkomster, 13 400 kronor respektive 11 400 kronor per studiemånad. Den genomsnittliga inkomsten i åldersgruppen 35 år eller äldre verkar därför vara markant högre än i övriga åldersgrupper. Inkomsten för dem som är 35 år eller äldre är dock oprecist beräknad på grund av stor variation i svaren och relativt få svarande.

Tabell 3.3 Genomsnittlig inkomst¹ per månad 2020 och 95% konfidensintervall (KI), fördelat efter typ av inkomst och ålder

Belopp i kronor, KI i kronor

	24 år eller yngre		25–34 år		35 år eller äldre	
	Inkomst	95 % KI	Inkomst	95 % KI	Inkomst	95 % KI
Studiemedel från CSN med eller utan lån	9 235	±120	10 359	±156	9 925	±569
Arbete (lön efter skatt)	1 517	±119	2 081	±259	2 800	±681
Inkomst av kapital eller näringsverksamhet	80	±46	91	±48	1 709	±3 056
Stipendium	90	±80	56	±31	5	±10
Ersättning från A-kassa	0	±0	7	±14	0	±0
Sjukpenning	1	±1	11	±15	95	±168
Aktivitetsstöd för arbetsmarknads-politiska åtgärder	0	±0	0	±0	0	±0
Föräldrapenning	2	±4	39	±25	72	±84
Barnbidrag	4	±3	255	±38	1 408	±192
Bostadsbidrag	92	±13	117	±29	472	±178
Underhållsstöd	1	±2	29	±13	143	±82
Försörjningsstöd (Socialbidrag)	0	±0	0	±0	0	±0
Gåva eller lån från make, sambo, partner	21	±13	216	±84	423	±315
Gåva eller lån från föräldrar eller annan släkt	288	±56	238	±85	84	±70
Gåva eller lån från vänner	1	±1	8	±9	7	±9
Banklån, SMS-lån eller liknande	4	±4	189	±311	44	±68
Övriga inkomster	39	±20	54	±31	21	±32
Summa inkomster	11 376	±193	13 749	±450	17 209	±3 439

¹ Se tabellbilaga för medianinkomst

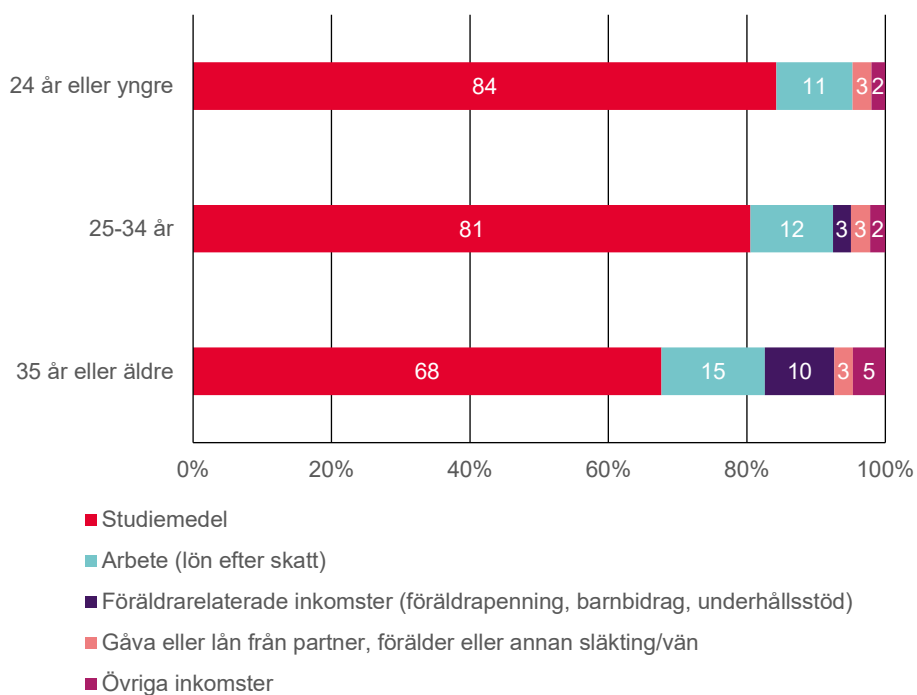
3.3.1. Äldre har fler källor till inkomst

Varför har äldre studerande högre inkomst än yngre? En förklaring är att många har flera inkomstkällor utöver studiemedel. Bland studerande som är 35 år eller äldre är det 18 procent som försörjer sig med enbart studiemedel, medan motsvarande andel

är 32 procent bland studerande som är 25–34 år och 37 procent bland studerande som är 24 år eller yngre. Som diagram 3.1 visar är en följd av detta att studiemedel utgör en större andel av den genomsnittliga inkomsten för yngre studerande än för äldre.

Diagram 3.1 Inkomstkällor per månad 2020, fördelat efter ålder¹

Andelar i procent

¹ "övriga inkomster" ingår inkomst av kapital, ersättning från A-kassa, sjukpenning, aktivitetsstöd, bostadsbidrag, försörjningsstöd, bank- eller SMS-lån samt inkomster från källor som inte passar i någon av kategorierna.

I diagram 3.1 ser vi också att andelen av samtliga inkomster som består av inkomster förknippat med föräldraskap ökar med åldern. Bland studerande som är 35 år eller äldre består 15 procent av den totala inkomsten av exempelvis förlädrapenning, barnbidrag och underhållsstöd. Det kan jämföras med att motsvarande andel är 3 procent bland studerande i åldern 25–34 år.

3.3.2. Äldre väljer oftare bort studielån

Lånebenägenheten, det vill säga hur stor andel av de studerande som tar lån, är högst bland dem som är mellan 25 och 34 år. Av dem tar 92 procent ut lånedelen av studiemedlet, jämfört med 84 procent av dem som är 24 år eller yngre och 76 procent av dem som är 35 år eller äldre. Att äldre studerande i större utsträckning väljer bort studielån kan bero på att deras återbetalningstid för studielånet blir kort.³⁶ Det kan även bero på att rätten till studielån begränsas från och med det år den studerande fyller 47 år³⁷, att de oftare har andra typer av lån sedan tidigare eller att de arbetar mer

³⁶ För annuitetslånet gäller att skulden ska vara återbetald det år låntagaren fyller 60 år.

³⁷ Antalet veckor en studerande kan få studielån minskar för varje år från och med det år hen fyller 47 år till och med det år hen fyller 56 år.

Trots att lånebenägenheten är lägst bland studerande som är 35 år eller äldre har de högre inkomster från studiemedel än studerande som är 24 år eller yngre (se tabell 3.3). Den främsta förklaringen till detta är att tilläggsbidrag, men även tilläggs lån och merkostnadslån, är vanligare bland äldre studerande.³⁸ Studerande som är mellan 25 och 34 år har dock högst inkomster från studiemedel, vilket förklaras av den höga lånebenägenheten i denna grupp.

3.3.3. Ungefär lika stor andel arbetar men äldre arbetar fler timmar

Äldre studerande har inte enbart högre inkomster från studiemedel, de har även högre inkomster från arbete. I åldersgruppen 35 år eller äldre är den genomsnittliga arbetsinkomsten 2 800 kronor och 44 procent arbetar under sin studietid. I åldersintervallet 25–34 år är det en större andel som arbetar, 46 procent, men arbetsinkomsterna är lägre, 2 100 kronor. Skillnaden är dock inte statistiskt säkerställd.³⁹ Bland studerande upp till 24 år är det 41 procent som arbetar och den genomsnittliga arbetsinkomsten är 1 500 kronor.

Att äldre studerande har högre arbetsinkomster beror troligen på att de både har högre lön och arbetar flera timmar än yngre studerande. Bland dem som arbetar i åldersgruppen 35 år eller äldre är det 22 procent som arbetar minst 50 procent av en heltidstjänst. Motsvarande siffra för studerande i åldersgruppen 24 år eller yngre och 25 till 34 år är 6 respektive 10 procent.

Den vanligaste anledningen till att den studerande arbetar, oavsett kön och ålder, är för att få extra pengar. Studerande som är 25 år eller äldre arbetar oftare för att ha råd att studera medan de yngsta oftare arbetar för att få arbetslivserfarenhet. De som är 35 år eller äldre behöver oftare än yngre arbeta för att försörja andra.

³⁸ En studerande kan få tilläggs lån från och med det år hen fyller 25 år, om övriga förutsättningar är uppfyllda.

³⁹ Avser en 5-procentig signifikansnivå. Se bilaga 2 för mer information om statistiskt säkerställda skillnader

Tabell 3.4 Svar på frågan: Vilka är de främsta orsakerna till att du arbetar vid sidan av dina studier under höstterminen 2020? Flervalsfråga, fördelat efter kön och ålder

Andelar i procent

	24 år eller yngre	25–34 år	35 år eller äldre	Samtliga
Ha råd att studera	34	49	47	39
Få extra pengar	82	75	52	78
Få arbetslivserfarenhet	47	35	26	41
Jag måste försörja andra (barn, partner, föräldrar, släktingar, vänner)	2	12	34	6
Kunna ta mindre studielån/slippa ta studielån	15	10	25	11
Min arbetsgivare kräver att jag arbetar vid sidan av mina studier	2	2	1	2
Min utbildning kräver att jag arbetar vid sidan av mina studier	1	1	2	1
Annan orsak ¹	13	11	15	13

¹ Bland dem som lämnat frisvar var vanliga svar att man arbetade för att det är roligt eller socialt, för att spara pengar, eller för att ha råd att studera.

3.4. Studerande med utländsk bakgrund har lägre inkomster

Vår enkätundersökning visar att studerande med utländsk bakgrund har lägre inkomster än studerande med svensk bakgrund. Studerande med utländsk bakgrund har en inkomst på 12 200 kronor per studiemånad, vilket är 700 kronor lägre än inkomsten för studerande med svensk bakgrund. Skillnaden beror främst på att studerande med utländsk bakgrund i mindre utsträckning tar upp lånedelen av studiemedlet. Bland studerande med utländsk bakgrund använde 73 procent lånedelen av studiemedlet, jämfört med 89 procent av studerande med svensk bakgrund. Att lånebenägenheten är lägre bland studerande med utländsk bakgrund har i tidigare studier visat sig bero på bland annat skillnader i kulturella normer⁴⁰, men också på att studerande med utländsk bakgrund värderar studielånet i förhållande till utbildningen och framtida inkomster på annat sätt.⁴¹ Studerande med utländsk bakgrund är dessutom äldre än studerande med svensk bakgrund och äldre studerande använder mer sällan lån.

Bland dem som inte tar studielån är det vanligare att arbeta; i synnerhet gäller detta för studerande med utländsk bakgrund. Av de studerande med utländsk bakgrund som inte tar lån var det 57 procent som svarade att de arbetar vid sidan av studierna, jämfört med 46 procent av de studerande med svensk bakgrund utan lån. På frågan ”Vilka är de främsta orsakerna till att du arbetar vid sidan av dina studier under höstterminen

⁴⁰ CSN (2018)

⁴¹ CSN (2020)

2020?" svarar studerande med utländsk bakgrund oftare att de arbetar för att ha råd att studera, för att försörja andra och för att slippa ta studielån.

Tabell 3.5 Svar på frågan: Vilka är de främsta orsakerna till att du arbetar vid sidan av dina studier under höstterminen 2020? Flervalsfråga, fördelat efter utländsk och svensk bakgrund

Andelar i procent

	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund
Ha råd att studera	39	50
Få extra pengar	78	72
Få arbetslivserfarenhet	41	38
Jag måste försörja andra (barn, partner, föräldrar, släktingar, vänner)	6	20
Kunna ta mindre studielån/slippa ta studielån	11	26
Min arbetsgivare kräver att jag arbetar vid sidan av mina studier	2	2
Min utbildning kräver att jag arbetar vid sidan av mina studier	1	2
Annan orsak ¹	13	9

¹ Bland dem som svarat annan orsak och lämnat frisvar var vanliga svar att man arbetade för att det är roligt eller socialt, för att spara pengar, eller för att ha råd att studera.

Studerande med utländsk bakgrund arbetar också fler timmar än studerande med svensk bakgrund. Bland studerande som arbetar och har utländsk bakgrund är det 13 procent som arbetar minst halvtid,⁴² medan motsvarande andel bland studerande med svensk bakgrund är 8 procent. Detta förklarar varför medelinkomsten från arbete för studerande med utländsk bakgrund är högre, 2 300 kronor per månad, än den är för studerande med svensk bakgrund, 1 700 kronor per månad.

Andelen som arbetar bland studerande med utländsk bakgrund hade sannolikt varit större om det inte varit för covid-19-pandemin. Särskilt många med utländsk bakgrund har lämnat uppgift om att de vill arbeta men inte fått något jobb. I Sverige är andelen arbetslösa bland utrikes födda mycket större än för inrikes födda och effekterna av covid-19-pandemin tycks ha varit kraftigare för utrikes födda än för inrikes födda personer.⁴³

⁴² Minst halvtid motsvarar 21 timmar per vecka eller mer.

⁴³ SCB (2020a)

4. Utgifter och boende under studietiden

Studerande har i genomsnitt 10 700 kronor i utgifter varje månad och lägger utöver det 1 200 kronor till sparande. Vanligast är att en studerande bor i studentbostad eller hyresrätt. Äldre studerande och studerande med utländsk bakgrund har högre utgifter. Detta är några av resultaten som redovisas i detta kapitel.

4.1. Högskolestuderande med studiemedel har utgifter på 10 700 kronor

Studerande har i genomsnitt 10 700 kronor i utgifter per studiemånad. Utöver detta sparar studerande i genomsnitt 1 200 kr per studiemånad. Drygt sex av tio månads-sparar och genomsnittligt sparbelopp bland dem som sparar var knappt 2 000 kronor.

Boende är den största enskilda utgiften som studerande har. Studerande betalar i genomsnitt 4 400 kronor per månad för sitt boende. Det betyder att boendekostnader utgör 36 procent av samtliga utgifter eller 37 procent av samtliga inkomster. Det kan jämföras med att boendekostnader utgjorde 21 procent av hushållens disponibla inkomster under 2017.⁴⁴ Hur stor andel av de studerandes utgifter som består av boendekostnader är något som inte förändrats de senaste åren, trots att hyror och bostadspriser ökat.

Den vanligaste kostnadskategorin är livsmedel. Nästan alla studerande, 97 procent, uppger att de har kostnader för livsmedel och 19 procent av samtliga utgifter utgörs av livsmedelskostnader. Det är också mycket vanligt att ha kostnader för boende, telefon, internet och tv, kläder och skor och studiematerial.

⁴⁴ SCB: Tabell: Boendeutgiftsprocent, medianvärde, procent efter region, upplåtelseform, hushållstyp och år 2015–2017

Tabell 4.1 Genomsnittlig utgift¹ per månad 2020, 95 % konfidensintervall (KI), genomsnittlig andel av totala utgifter samt andel med utgiften, fördelat efter typ av utgift

Belopp i kronor, KI i kronor, andelar i procent

	Genomsnitt	KI	Andel av totala utgifter	Andel med utgiften
Boende	4 421	±80	36	90
Livsmedel	2 295	±41	19	97
Restaurangmåltider	534	±21	5	82
Bil	507	±31	4	35
Övrig transport	355	±14	3	66
Kläder och skor	481	±16	4	81
Telefon, internet, TV	386	±13	3	85
Studiematerial och kurslitteratur	460	±16	4	80
Kåavgift och andra medlemsavgifter	58	±4	1	43
Barnomsorg	83	±11	0	8
Glasögon, kontaktlinser och andra funktionshjälpmedel	84	±9	1	29
Läkare	123	±9	1	47
Sällanköpsvaror	223	±13	2	54
Tidningar, tobak, alkohol, godis, spel, presenter och husdjur	386	±19	3	78
Sparande	1 194	±62	10	61
Övriga utgifter	310	±23	2	35
Summa utgifter och sparande	11 899	±147		100

¹ Se tabellbilaga för medianutgift.

En stor andel studerande, 61 procent, avsätter pengar till sparande. Sparande är särskilt vanligt bland studerande med studielån. Av dem har 64 procent ett månads-sparande, jämfört med 43 procent av dem som inte tar lånedelen av studiemedlet. Andelen med månadssparande har ökat sedan undersökningen som gjordes 2010.⁴⁵ I den undersökningen var det 42 procent som månadssparade. Det är svårt att fastställa en enskild förklaring till att fler studerande månadssparar. Ett gynnsamt börsklimat de senaste åren kan ha bidragit till att allt fler unga sökt sig till sparande i olika finansiella instrument.⁴⁶ En bidragande orsak kan också vara att det är vanligare med studielån i dag jämfört med i undersökningen 2010.

⁴⁵ CSN (2010)

⁴⁶ Euroclear (2020)

Många studerande skulle vilja spara eller spara mer. På en hypotetisk fråga om vad de skulle använda pengarna till om studiebidraget höjdes med 1 000 kronor, svarade drygt 60 procent att pengarna helt eller delvis skulle gå till sparande.⁴⁷ Andra vanliga svar var att man skulle använda pengarna till livsmedel, boende samt studiematerial och kurslitteratur.

4.1.1. Kvinnor har högre utgifter

Kvinnor som studerar på högskolenivå i Sverige har högre utgifter än män. I genomsnitt uppgår summan av kvinnornas månadsutgifter, inklusive sparande, till 12 200 kronor. Det är 800 kronor högre än snittutgiften för männen

Att studerande kvinnor har högre genomsnittliga utgifter per månad beror troligen på att de är äldre. Av samtliga kvinnor som besvarade enkäten är 10 procent 35 år eller äldre, jämfört med 5 procent av männen. Äldre studerande har ofta familj och barn, vilket i sin tur medför högre utgifter. Andelen som har ekonomiskt ansvar för barn är större bland kvinnor(15 procent) än bland män(6 procent). Bland kvinnor och män utan barn är skillnaden mindre och inte statistiskt säkerställd.⁴⁸

Kvinnor har högre utgifter inom samtliga områden förutom för restaurangmåltider och sällanköpsvaror, såsom möbler och hemelektronik. Det är lika vanligt med månadssparande bland kvinnor som bland män.

⁴⁷ Frågan var *Om studiebidraget höjdes med 1 000 kronor per månad, vad skulle du i huvudsak använda de pengarna till?* Den studerande kunde välja flera svarsalternativ.

⁴⁸ Avser en 5-procentig signifikansnivå. Se bilaga 2 för mer information om statistiskt säkerställda skillnader.

Tabell 4.2 Genomsnittlig utgift¹ per månad 2020 och 95 % konfidensintervall (KI), fördelat efter typ av utgift och kön

Belopp i kronor, KI i kronor

	Kvinnor		Män	
	Genomsnitt	KI	Genomsnitt	KI
Boende	4 474	±106	4 336	±122
Livsmedel	2 346	±53	2 212	±61
Restaurangmåltider	491	±19	603	±45
Bil	560	±41	420	±47
Övrig transport	363	±18	343	±22
Kläder och skor	550	±22	369	±24
Telefon, internet, TV	417	±18	334	±16
Studiematerial och kurslitteratur	493	±21	407	±25
Kåavgift och andra medlemsavgifter	56	±5	61	±7
Barnomsorg	115	±17	31	±12
Glasögon, kontaktlinser och andra funktionshjälpmedel	99	±14	60	±8
Läkare	146	±14	86	±11
Sällanköpsvaror	210	±16	245	±22
Tidningar, tobak, alkohol, godis, spel, presenter och husdjur	388	±25	382	±27
Sparande	1 198	±73	1 187	±110
Övriga utgifter	314	±30	303	±35
Summa utgifter och sparande	12 220	±189	11 379	±232

¹Se tabellbilaga för medianutgift

Boendekostnaden per månad är 4 500 kronor för kvinnor och 4 300 kronor för män. Kostnaden för boende utgör 36 procent av kvinnornas och 38 procent av männens utgifter varje månad. Sedan 2010 har andelen av inkomsten som går till boendekostnad ökat med tre procentenheter bland män och är oförändrad bland kvinnor.

4.1.2. Utgifterna ökar med ålder

Äldre studerande har högre utgifter än yngre studerande. Studerande som är 35 år eller äldre har i genomsnitt utgifter på 16 300 kronor per månad. Studerande mellan 25 och 34 år har utgifter på 13 100 kronor och de som är 24 år eller yngre har utgifter på 10 400 kronor.

Tabell 4.3 Genomsnittlig utgift¹ per månad 2020 och 95 % konfidensintervall (KI), fördelat efter typ av utgift och ålder

Belopp i kronor, KI i kronor

	24 år eller yngre		25–34 år		35 år eller äldre	
	Genom- snitt	KI	Genom- snitt	KI	Genom- snitt	KI
Boende	3 763	±91	5 061	±139	5 960	±447
Livsmedel	1 855	±40	2 611	±69	3 826	±279
Restaurang- måltider	526	±22	571	±42	421	±65
Bil	295	±28	639	±59	1 333	±188
Övrig transport	350	±17	364	±22	348	±81
Kläder och skor	464	±20	481	±28	599	±81
Telefon, internet, TV	297	±12	464	±27	623	±60
Studiematerial och kurslitteratur	447	±21	460	±28	548	±71
Kåavgift och andra medlems- avgifter	58	±5	59	±7	57	±17
Barnomsorg	1	±1	119	±22	466	±99
Glasögon, kontaktlinser och andra funktions- hjälpmedel	74	±14	92	±11	118	±36
Läkare	84	±7	156	±20	243	±50
Sällanköpsvaror	206	±15	239	±23	263	±61
Tidningar, tobak, alkohol, godis, spel, presenter och husdjur	342	±19	446	±40	413	±73
Sparande	1 429	±91	977	±93	591	±141
Övriga utgifter	238	±22	375	±43	499	±129
Summa utgifter	10 428	±156	13 114	±260	16 308	±864

¹ Se tabellbilaga för medianutgift

Äldre studerande har högre kostnader för sitt boende än yngre, men oavsett ålder utgör boendekostnaden omkring 36–39 procent av samtliga utgifter per månad. Detta har i princip inte förändrats jämfört med resultatet från undersökningen 2010.⁴⁹

⁴⁹ CSN (2010)

4.1.3. Yngre sparar mer än äldre

Den yngsta studerandegruppen lägger mer än dubbelt så mycket pengar på sparande jämfört med den äldsta studerandegruppen. Studerande som är 24 år eller yngre sparar i genomsnitt 1 400 kronor per månad medan studerande som är mellan 25 och 34 år sparar 1 000 kronor. Studerande som är 35 år eller äldre sparar 600 kronor per månad.

De yngsta studerande är också mest intresserade av att spara hela eller delar av summan om studiebidraget hade höjts med 1 000 kronor per månad. Av dem som är 24 år eller yngre svarar 69 procent att hela eller delar av summan skulle gå till ökat sparande, jämfört med 55 procent av dem som är mellan 25 och 34 år och 39 procent av dem som är äldre än 35 år. Oavsett ålder är det vanligt att studerande skulle lägga en del av summan på boende och på livsmedel, men de som är 35 år eller äldre skulle oftare än övriga lägga en del av den höjda summan på kläder och skor. Detta kan tyda på att äldre studerande i högre grad avstår från att köpa sådana varor i nuläget.

4.1.4. Studerande med utländsk bakgrund har högre utgifter

I genomsnitt har en studerande med utländsk bakgrund utgifter på 12 400 kronor per månad. Det är 600 kronor högre utgifter än studerande med svensk bakgrund. Studerande med utländsk bakgrund är ofta äldre än studerande med svensk bakgrund och har även oftare ekonomiskt ansvar för barn, vilket förklarar att de har högre utgifter. Bland studerande med utländsk bakgrund svarar 17 procent att de har ekonomiskt ansvar för barn, medan motsvarande andel bland studerande med svensk bakgrund är 10 procent.

De kostnader som är högre bland studerande med utländsk bakgrund är framför allt kostnader för livsmedel, studiematerial och transporter. Även barnomsorg är en utgiftspost som är högre för studerande med utländsk bakgrund. En stor skillnad mellan studerande med svensk och utländsk bakgrund är hur vanligt det är att spara. Av dem som har svensk bakgrund lägger 65 procent pengar på sparande varje månad, jämfört med 45 procent av studerande med utländsk bakgrund.

Ungefär hälften av dem som har utländsk bakgrund, 49 procent, skulle välja att spara en del eller hela summan om studiemedlet höjdes med 1 000 kronor per månad.⁵⁰ Bland studerande med svensk bakgrund är motsvarande andel 64 procent. Studerande med utländsk bakgrund skulle i högre grad välja att lägga delar av summan på kurslitteratur och studiematerial. Det var 44 procent av studerande med utländsk bakgrund som valde detta alternativ, jämfört med 30 procent av studerande med svensk bakgrund. Det indikerar att det förekommer att studerande av ekonomiska skäl avstår från att införskaffa allt material som behövs till studierna.

4.1.5. Studerande har små marginaler

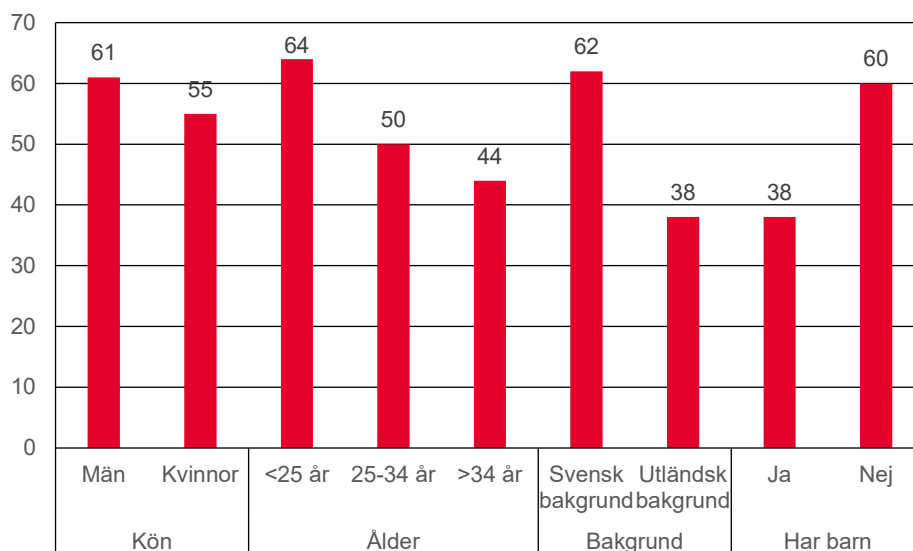
Studerande har relativt små ekonomiska marginaler och knappt 60 procent av de studerande skulle kunna betala en oväntad utgift på 12 000 kronor utan att låna eller be om hjälp. Detta kan jämföras med att 80 procent av hela Sveriges vuxna befolkning

⁵⁰ Frågan var *Om studiebidraget höjdes med 1 000 kronor per månad, vad skulle du i huvudsak använda de pengarna till?* Den studerande kunde välja flera svarsalternativ.

skulle klara detta.⁵¹ Det är lite vanligare att män och yngre studerande skulle kunna betala en sådan utgift än att kvinnor och äldre skulle kunna det. Studerande med utländsk bakgrund och studerande med barn har svårare att hantera en oväntad utgift. Av dem svarar knappt fyra av tio att de skulle klara av att betala en oväntad utgift på 12 000 utan att låna eller be om hjälp.

Diagram 4.1 Svar på frågan Skulle du/ditt hushåll inom en månad klara av att betala en oväntad utgift på 12 000 kronor utan att låna eller be om hjälp? Andel som svarat ja, fördelat efter kön, ålder, bakgrund och ekonomiskt ansvar för barn

Andelar i procent

Man skulle kunna förvänta sig att studerande som inte tar lånedelen av studiemedlet skulle ha svårare att betala en oväntad utgift. Så är dock inte fallet. Av studerande utan lån svarade 65 procent att deras hushåll skulle kunna betala en utgift på 12 000 kronor utan att låna eller be om hjälp. Av studerande med lån svarade 56 procent samma sak. Detta förklaras troligen av att de som saknar lån i stor utsträckning bor med partner eller föräldrar och därför skulle *hushållet* klara av den oväntade kostnaden.

⁵¹ SCB (2020b)

4.2. Flest studerande bor i hyresrätt eller studentbostad

De vanligaste boendeformerna bland studerande är studentbostad och hyresrätt som inte är studentbostad. Kvinnor bor oftare i en vanlig hyresrätt medan män oftare bor i en studentbostad. Att bo i bostadsrätt är lite vanligare bland kvinnor än bland män och detsamma gäller för att bo i villa eller radhus.

Tabell 4.4 Svar på frågan / vilken typ av bostad bor du? Fördelat efter kön och ålder.

Andelar i procent

	Kvinnor	Män	24 år eller yngre	25–34 år	35 år eller äldre	Samtliga
Studentbostad	24	39	37	25	5	30
Hyresrätt	31	25	24	35	33	29
Bostadsrätt	23	19	20	24	20	22
Villa eller radhus	14	9	10	10	40	12
Rum/inneboende	4	5	5	4	1	4
Annat	4	2	3	3	2	3

Boendeformerna bland studerande som är 24 år eller yngre och studerande som är mellan 25 och 34 år skiljer sig inte mycket från varandra. Den största skillnaden är att de yngre studerande oftare bor i studentbostad medan de som är mellan 25 och 34 år oftare bor i en vanlig hyresrätt. Däremot skiljer sig de äldsta från övriga studerande. Av dem som är 35 år eller äldre bor 40 procent i villa eller radhus, jämfört med 10 procent i de övriga åldersgrupperna. Bland dem som är 35 år eller äldre är det också mycket ovanligt att bo i en studentbostad.

4.2.1. Studerande i hyresrätt betalar mest för sitt boende

Kostnaden för boende varierar med boendeform. Studerande som bor i en hyresrätt som inte är studentbostad betalar mest, i genomsnitt 5 150 kronor per månad, för sitt boende. Studerande som bor i studentbostad eller i bostadsrätt har i genomsnitt en boendekostnad på 4 500 kronor per månad. Lägst boendekostnad har personer som bor i villa eller radhus samt personer som hyr ett rum eller bor som inneboende. Detta förklaras av att närmare hälften av dessa bor med sina föräldrar. Även de som har en boendeform som inte inkluderades i enkäten har låga boendekostnader och bor ofta med sina föräldrar.

Boendekostnaden utgör störst andel av utgifterna för studerande som bor i studentbostad eller i hyresrätt. Bland dessa studerande utgör boendekostnaden drygt 40 procent av de totala utgifterna.

Tabell 4.5 Svar på frågan / vilken typ av bostad bor du? Boendekostnad per månad, 95 % konfidensintervall (KI), andel av utgifterna samt andel med boendeformen, fördelat på boendeform.

Belopp i kronor, KI i kronor, andelar i procent

	Boende- kostnad i genomsnitt	KI	Genom- snittlig andel av totala utgifter	Andel med boende- formen
Hyresrätt som är studentbostad	4 501	±76	42	30
Hyresrätt som inte är studentbostad	5 150	±155	41	29
Bostadsrätt	4 496	±186	36	22
Villa eller radhus	3 126	±351	19	12
Rum/inneboende	3 199	±347	32	4
Annat ¹	3 102	±577	26	3

¹ Vanliga svar bland dem som valde alternativet "Annat" var att de bor hos föräldrar, i kollektiv samt i korridor.

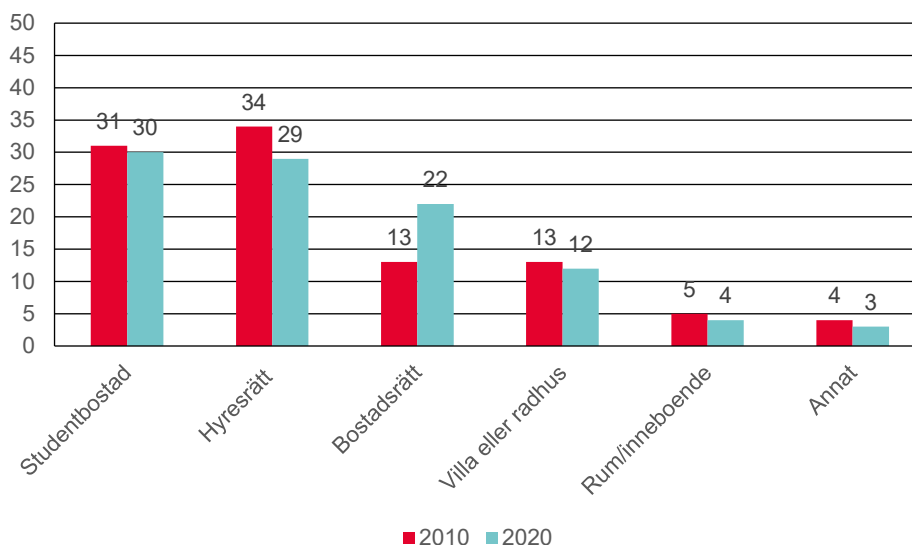
4.2.2. Andelen som bor i bostadsrätt ökar

Det är betydligt vanligare att som studerande bo i bostadsrätt i dag jämfört med för tio år sedan.⁵² I undersökningen 2020 svarar 22 procent att de bor i bostadsrätt, jämfört med 13 procent 2010. Andelen som bor i hyresrätt har minskat något under samma period, från 34 procent 2010 till 29 procent 2020.

⁵² CSN (2010)

Diagram 4.2 Svar på frågan / vilken typ av bostad bor du? Fördelat efter årtal.

Andelar i procent

Ökningen av andelen som bor i bostadsrätt är ungefär lika stor oavsett kön. Däremot har andelen som bor i bostadsrätt ökat mest bland dem som är 24 år eller yngre (tio procentenheter) och bland dem som är mellan 25 och 34 år (åtta procentenheter). I dessa åldrar har andelen som bor i hyresrätt minskat under samma period. Bland de äldsta har andelen som bor i bostadsrätt också ökat, men endast med fyra procentenheter. Dessutom har andelen som bor i hyresrätt ökat i denna grupp. Andelen som bor i villa eller radhus har i stället minskat bland de äldsta, men det är trots minskningen en avsevärt större andel äldre än yngre som bor i villa eller radhus.

Tabell 4.6 Svar på frågan / vilken typ av bostad bor du? Fördelat efter ålder och årtal.

Andelar i procent

	24 år eller yngre		25–34 år		35 år eller äldre	
	2010	2020	2010	2020	2010	2020
Studentbostad	38	37	26	25	4	5
Hyresrätt	29	24	43	35	30	33
Bostadsrätt	11	20	16	24	16	20
Villa eller radhus	11	10	10	10	46	40
Rum/inneboende	6	5	3	4	1	1
Annat	5	3	1	3	1	2

Förändringarna mellan hur studerande bor 2010 och 2020 tyder på att fler studerande köper sin bostad. Utvecklingen har dock inte fortsatt de senaste åren. Fördelningen mellan olika typer av boenden har i princip varit oförändrad sedan 2013.⁵³ Det tycks alltså inte som att ökade distansstudier på grund av covid-19-pandemin hittills har påverkat de studerandes boendeform.

⁵³ CSN (2021a)

4.2.3. Vanligt att bo ensam – särskilt bland män och yngre studerande

Många studerande, 40 procent, bor ensamma. Män och yngre studerande bor oftare ensamma än kvinnor och äldre studerande. Det är vanligare att kvinnor bor med en partner och att äldre studerande bor med partner och barn. Studerande som är 24 år eller yngre bor i relativt stor utsträckning, 19 procent, med sina föräldrar. Det är mer vanligt, 22 procent, att studerande med utländsk bakgrund bor med sina föräldrar jämfört med 10 procent av dem som har svensk bakgrund.

Tabell 4.7 Svar på frågan: *Hur bor du största delen av din studietid?* Fördelat efter utländsk/svensk bakgrund.

Andelar i procent

	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Samtliga
Jag bor ensam	41	38	40
Jag bor ensam med barn	1	3	2
Jag bor med min partner	31	15	28
Jag bor med min partner och barn	9	15	10
Jag bor hos förälder/föräldrar	10	22	12
Jag bor hos syskon eller annan släkting	0	1	0
Jag bor med andra studerande eller vänner	7	4	7
Jag bor med andra än ovanstående	1	2	1

5. Är inkomsterna tillräckliga?

I föregående avsnitt har vi beskrivit studerandes inkomster och utgifter var för sig. I det här avslutande kapitlet undersöker vi om högskolestuderande har inkomster som räcker för att betala deras utgifter. Vi gör detta genom att ställa de studerandes uppskattade inkomster mot deras utgifter (exklusive sparande). Vi kommer att se att för tre av fyra studerande räcker inkomsterna till för att betala utgifterna varje månad. Jämfört med för tio år sedan har andelen som har tillräckliga inkomster ökat. En förklaring till ökningen är att fler använder lånedelen av studiemedlet i dag.

5.1. Inkomsterna tillräckliga för en majoritet av de studerande

För att undersöka hur många studerande som har inkomster som överstiger deras utgifter beräknade vi skillnaden mellan skattade inkomster och utgifter (exklusive sparande). Beräkningen är gjord utifrån den studerandes egen uppskattning av sina inkomster och utgifter och kan ge en uppfattning av hur stor andel av olika studerandegrupper som har tillräckliga inkomster för sina utgifter.⁵⁴

För en majoritet av de studerande, 76 procent, räcker inkomsterna till för att betala samtliga utgifter under en genomsnittlig studiemånad. Andelen som har tillräckligt höga inkomster för sina utgifter har ökat jämfört med 2010, då 68 procent av de studerande uppgav tillräckligt höga inkomster för sina kostnader. En förklaring till att inkomsterna i högre grad täcker utgifterna i dag kan vara att fler numera studerar med lånedelen av studiemedlet och att studiemedlet i förhållande till prisbasbeloppet har höjts sedan 2010. I undersökningen 2010 studerade 76 procent med studielån jämfört med 86 procent av dem som besvarade enkäten 2020.

Den grupp som har svårast att få sina inkomster att täcka utgifterna är studerande som har ekonomiskt ansvar för barn. Av dem var det 42 procent som saknade tillräckliga inkomster, vilket är 18 procentenheter högre än genomsnittet. Studerande med barn upplever också sin ekonomiska situation som sämre än övriga studerande.⁵⁵ Många av dem som har barn är äldre, vilket förklarar att äldre studerande har svårare att få inkomsterna att räcka till under studietiden. Det var 41 procent av dem som är 35 år eller äldre som saknade tillräckliga inkomster, jämfört med 28 procent av dem som var mellan 25 och 34 år och 19 procent av dem som var 24 år eller yngre.

Även studerande med utländsk bakgrund har svårt att få sina inkomster att räcka. Av samtliga studerande med utländsk bakgrund har 37 procent utgifter som överstiger inkomsterna under en genomsnittlig studiemånad, jämfört med 21 procent av

⁵⁴ Om den studerandes inkomst överstiger eller är lika stor som utgifterna (exklusive sparande) bedöms den studerandes inkomst som tillräcklig.

⁵⁵ Se t.ex. CSN (2021a)

studerande med svensk bakgrund. Skillnaden kan delvis förklaras av att studerande med utländsk bakgrund har lägre lånebenägenhet.

5.2. Studerande avstår lån trots att inkomsterna inte räcker till

Vi har nu konstaterat att de flesta studerande har tillräckliga inkomster för sina utgifter men att det finns vissa grupper av studerande som har större svårigheter än andra att få inkomsterna att räcka. Att inkomsterna inte räcker kan vara en indikation på en problematisk ekonomisk situation, men det kan också vara ett val. En grupp studerande väljer sannolikt bort lånedelen⁵⁶ av studiemedlet trots att deras inkomster är otillräckliga i förhållande till utgifterna. Av dem som inte tar lån är det 41 procent som saknar tillräckliga inkomster för sina utgifter, jämfört med 21 procent av dem som tar lån.

Det är vanligare att studerande med barn, studerande med utländsk bakgrund och äldre studerande saknar tillräckliga inkomster. Det är också i dessa grupper som lånebenägenheten är som lägst. Bland studerande med barn tar 72 procent lån, bland studerande med utländsk bakgrund är andelen 73 procent och bland studerande som är 35 år eller äldre är andelen 76 procent. Detta kan jämföras med att 86 procent av samtliga studerande använder lån.

Att varje månad ha otillräckliga inkomster i förhållande till sina utgifter skapar sannolikt en påfrestande situation. Trots det är det alltså 41 procent av de studerande utan lån som har otillräckliga inkomster och ändå fortsätter att studera utan lån. Så hur finansieras studierna utan studielån? Sannolikt är det många som i stället använder sparade medel, bor billigt hos föräldrar eller får eller lånar pengar från närstående. Av dem som saknar tillräckliga inkomster svarar 53 procent att ekonomiskt stöd från familjen gav dem möjlighet att studera.⁵⁷ Motsvarande andel var 40 procent bland dem som hade tillräckliga inkomster för sina utgifter. Det är också vanligare att studerande som inte tar studielån arbetar parallellt med sina studier och att de arbetar fler timmar per vecka. Det gäller särskilt studerande med utländsk bakgrund som inte tar lån.

⁵⁶ De allra flesta studerande som får bidragsdelen av studiemedlet kan också få lånedelen. Den studerandes rätt till studielån begränsas från och med det år den studerande fyller 47 år. Antalet veckor som den studerande har rätt till lån minskar till och med det år den studerande fyller 56 år.

⁵⁷ Påståendet var: *Ekonomiskt stöd från min familj ger mig möjlighet att studera* och den studerande skulle markera om påståendet stämde helt, till stor del, delvis eller inte alls. Om de svarade att det stämde helt, till stor del eller delvis bedöms att de får stöd från familjen i någon form.

6. Avslutande reflektion

Sammanfattningsvis visar den här rapporten att många högskolestuderande har en god balans mellan sina inkomster och utgifter. Majoriteten har tillräckliga inkomster för sina utgifter, sex av tio månadssparar och flera skulle välja att spara mer om studiebidraget höjdes. Detta tyder på en relativt god ekonomi. Dessutom ser vi att den ekonomiska situationen bland högskolestuderande har förbättrats jämfört med för tio år sedan och att en större andel studerande har tillräckliga inkomster i dag. Ett skäl till det är att en större andel använder studielån.

Samtidigt är det tydligt att vissa studerandegrupper har en mer utmanande ekonomisk situation. När vi sammanställer de studerandes inkomster och utgifter ser vi att studerande med barn, äldre studerande och studerande med utländsk bakgrund har svårare att få sina inkomster att räcka till samtliga utgifter. Det är också i dessa grupper som den minsta andelen väljer att använda studielån. De som avstår från studielån trots att inkomsterna inte räcker finansierar troligen sina studier på annat sätt, till exempel med sparade medel eller med ekonomiskt stöd från partner eller annan närstående. Om fler nyttjade lånedelen av studiemedlet skulle andelen som har inkomster som täcker utgifterna sannolikt öka.

Referenser

- Arbetsförmedlingen (2020) *Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2020*. Af-2020/00 47 00 27
- CSN (2010) *Studerandes utgifter: En kartläggning av högskolestuderandes månadsutgifter*
- CSN (2017) *Studerandes ekonomiska och sociala situation 2017*
- CSN (2018) *Varför tveka att ta studielån? Studerande med utländsk bakgrund förklarar*
- CSN (2019) *Var är studiestödet värt?*
- CSN(2020) *Högskolestudier – intresse, planer och finansiering*
- CSN (2021a) *Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020*
- CSN (2021b) *Studiestödet 2020*
- Euroclear (2020) *Aktieägandet i Sverige 2020*.
<https://www.euroclear.com/sweden/sv/det-svenska-aktieagandet.html>
- SCB (2020a) *Arbetskraftundersökningarna 3:e kvartalet 2020 – Kraftig försämring på arbetsmarknaden för unga och utrikes födda*
- SCB (2020b) *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF/SILC)* www.scb.se, sökord ekonomi
- SCB (2020c) *Hyror och den allmänna prisutvecklingen 1970- 2020*,
<https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/boende-byggande-och-bebyggelse/bostads-och-hyresuppgifter/hyror-i-bostadslagenheter/pong/tabell-och-diagram/hyror-och-den-allmanna-prisutvecklingen-19702020/> (Hämtad 2021-05-11)
- SCB (2021a) *Konsumentprisindex*, <https://www.scb.se/vara-tjanster/scbs-olika-index/konsumentpriser/konsumentprisindex-kpi/> (Hämtad 2021-05-11)
- SCB (u.å.) *Tabell: Boendeutgiftsprocent, medianvärde, procent efter region, upplåtelseform, hushållstyp och år 2015-2017* (Hämtad 2021-03-11)
- Socialdepartementet (2018) S 2018:13 *Utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd – minskad skuldsättning och ökad träffsäkerhet* (Dir. 2018:97)
- Sveriges förenade studentkårer (2020) *Studenters ekonomi – sedan coronapandemin och ur ett längre perspektiv*
- Swedbank (2020) *Ungas ekonomi*
<https://online.swedbank.se/ConditionsEarchive/download?bankid=1111&id=WEBDOC-CID-1951382> (Hämtad 2020-11-11)
- Universitets- och högskolerådet (2015) *Eurostudent V: En kort inblick i studenternas ekonomi*. <https://www.uhr.se/lika-mojligheter/Eurostudent/eurostudent-v-en-kort-inblick-i-studenternas-ekonomi/>
- Utbildningsdepartementet (2017) *Förordning med instruktion för Centrala studiestödsnämnden* (SFS 2017:1114)

Utbildningsdepartementet.(2020) *Budgetsatsningar inom utbildningsområdet för att möta det nya coronaviruset*. <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/satsningar-inom-utbildningsområdet/> (Hämtad 2021-03-08)

Bilaga 1 Enkät

1) Studerar du med studiemedel från CSN, med eller utan lån, under hösten 2020?

- Ja, och jag studerar på heltid
- Ja, och jag studerar på deltid
- Nej -> Då riktar sig enkäten inte till dig och du behöver inte besvara övriga frågor. Men vi ber dig skicka in enkäten till oss, för att undvika att onödiga påminnelser skickas till dig och för undersökningens skull

2) Studerar du på distans med eller utan fysiska träffar, under hösten 2020?

- Nej-> Gå vidare till fråga 4
- Ja, jag läser vissa kurser på distans
- Ja, jag läser enbart kurser eller program på distans

3) Är coronapandemin anledningen till att du studerar på distans?

- Nej, jag hade studerat på distans ändå
- Ja, jag hade studerat på studieorten om det inte varit för coronapandemin

4) Hur upplever du att din privatekonomi är under studietiden?

Den är...

- mycket bra
- bra
- ganska bra
- ganska dålig
- dålig
- mycket dålig

5) Uppskatta dina inkomster under en genomsnittlig månad då du studerar.

Fyll i nedanstående fält. Skriv 0 på de rader där du inte har någon inkomst.

Studiemedel från CSN med eller utan lån, _____ kr/månad

Arbete (lön efter skatt), _____ kr/månad

Inkomst av kapital eller näringsverksamhet (efter skatt), _____ kr/månad

Stipendium, _____ kr/månad

Ersättning från A-kassa, _____ kr/månad

Sjukpenning/sjukersättning/aktivitetsersättning, _____ kr/månad

Aktivitetsstöd för arbetsmarknadspolitiska åtgärder, _____ kr/månad

Föräldrapenning, _____ kr/månad

Barnbidrag, _____ kr/månad

Bostadsbidrag, _____ kr/månad

Underhållsstöd, _____ kr/månad

Försörjningsstöd (socialbidrag), _____ kr/månad

Gåva eller lån från make/maka/partner/sambo/pojkvän/flickvän,
_____ kr/månad

Gåva eller lån från föräldrar eller annan släkting, _____ kr/månad

Gåva eller lån från vänner, _____ kr/månad

Banklån, SMS-lån eller liknande, _____ kr/månad

Övriga inkomster, _____ kr/månad

Summa inkomster __ kr/månad -> **Ovanstående kolumner ska summeras i denna ruta så att respondenten ser summeringen.**

6) Uppskatta din del av utgifter/sparande under en genomsnittlig månad då du studerar. Fyll i nedanstående fält. Skriv 0 på de rader där du inte har någon utgift. Om du har delade kostnader, så fyller du i din del av kostnaden.

Boende (inklusive el, vatten, ränta och amortering på lån, med mera) _____

kr/månad

Livsmedel _____ kr/månad

Restaurangmåltider _____ kr/månad

Bil (inklusive skatt, reparation, ränta, amortering på lån, bensin, försäkring, parkering) _____ kr/månad

Övrig transport (exempelvis buss, taxi, tåg) _____ kr/månad

Kläder och skor _____ kr/månad

Telefon, internet, och TV _____ kr/månad

Studiematerial och kurslitteratur _____ kr/månad

Kåavgift och andra medlemsavgifter _____ kr/månad

Barnomsorg/underhåll _____ kr/månad

Glasögon, kontaktlinser och andra funktionshjälpmedel _____ kr/månad

Läkare/tandläkare/medicin _____ kr/månad

Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier med mera) _____ kr/månad

Tidningar, tobak, alkohol, godis, spel, presenter och husdjur _____ kr/månad

Sparande _____ kr/månad

Övriga utgifter _____ kr/månad

Summa utgifter/sparande _____ kr/månad -> **Ovanstående kolumner ska summeras i denna ruta så att respondenten ser summeringen.**

7) I vilken typ av bostad bor du?

- Hyresrätt som är studentbostad
- Hyresrätt som inte är studentbostad
- Bostadsrätt
- Villa eller radhus
- Rum (inneboende)
- Annat – nämligen _____

8) Hur bor du största delen av din studietid?

- Jag bor ensam
- Jag bor ensam med barn
- Jag bor med make/maka/partner/sambo
- Jag bor med make/maka/partner/sambo och barn
- Jag bor hos förälder/föräldrar
- Jag bor hos syskon eller annan släkting
- Jag bor med andra studerande eller vänner
- Jag bor med annan/andra än ovanstående

9) Har du ekonomiskt ansvar för barn som är yngre än 18 år?

- Ja
- Nej → gå vidare till fråga 11

10) Hur många barn har du ekonomiskt ansvar för? Skriv antalet barn i varje ålderskategori med siffror. Du kan markera flera svarsalternativ

- 0 – 5 år, antal barn _____st
- 6 – 12 år, antal barn _____st
- 13 – 18 år, antal barn _____st

11) Arbetar du vid sidan av dina studier under höstterminen 2020

- Nej → gå vidare till fråga 17
- Nej, jag vill arbeta men jag har inte fått något jobb → gå vidare till fråga 16
- Ja, inom det område jag utbildar mig
- Ja, men inte inom det område jag utbildar mig

12) Uppskatta hur många timmar/vecka du arbetar i genomsnitt under höstterminen 2020

- 1 – 10 timmar/vecka
- 11 – 20 timmar/vecka
- 21 – 30 timmar/vecka
- 31 – 39 timmar/vecka
- 40 timmar/vecka eller mer

13) Vilka är de främsta orsakerna till att du arbetar vid sidan av dina studier under höstterminen 2020? Du kan markera flera svarsalternativ

För att...

- ha råd att studera
- få extra pengar
- få arbetslivserfarenhet
- jag måste försörja andra (barn, partner, föräldrar, släktingar, vänner)
- kunna ta mindre studielån/slippa ta studielån
- min arbetsgivare kräver att jag arbetar vid sidan av mina studier
- min utbildning kräver att jag arbetar vid sidan av mina studier
- annan orsak, nämligen _____

14) Upplever du att ditt arbete påverkar dina studieresultat?

- Nej
- Ja, främst negativt

- Ja, främst positivt

15) Har omfattningen av ditt arbete påverkats av coronapandemin under hösten 2020?

- Nej, pandemin påverkar inte hur mycket jag arbetar
- Ja, jag arbetar mer på grund av pandemin
- Ja, jag arbetar mindre på grund av pandemin
- Ja, arbetet har påverkats på något annat sätt, nämligen.....

16) Inkomstgränsen för rätt till studiemedel, det så kallade fribeloppet, har tillfälligt avskaffats under 2020. Betyder det något för dig och ditt arbete?

- Nej, det har ingen betydelse
- Ja, det gör att jag kommer att arbeta mer vid sidan av mina studier
- Ja, det gör att jag kommer att arbeta mer under lov och ledigheter
- Ja, det innebär att jag får rätt till studiemedel för de studier jag bedriver vid sidan av mitt ordinarie arbete
- Något annat, nämligen.....

17) Om studiebidraget höjdes med 1 000 kr per månad, vad skulle du i huvudsak använda de pengarna till? Du kan markera flera svarsalternativ

- Boende (inklusive el, vatten, ränta och amortering på lån, med mera)
- Livsmedel
- Restaurangmåltider
- Bil (inklusive skatt, reparation, ränta, amortering på lån, bensin, försäkring, parkering)
- Övrig transport (exempelvis buss, taxi, tåg)
- Kläder och skor
- Telefon, internet, och TV
- Studiematerial och kurslitteratur
- Kåravgift och andra medlemsavgifter
- Barnomsorg/underhåll
- Glasögon, kontaktlinser och andra funktionshjälpmedel
- Läkare/tandläkare/medicin
- Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier med mera)
- Tidningar, tobak, alkohol, godis, spel, presenter och husdjur
- Sparande
- Annat, nämligen.....

18) Skulle du/ditt hushåll inom en månad klara av att betala en oväntad utgift på 12 000 kr utan att låna eller be om hjälp?

- Ja
- Nej

19) I vilken grad stämmer följande påståenden in på din situation?

A. Studiestöd från CSN ger mig möjlighet att studera

- Stämmer helt
- Stämmer till stor del
- Stämmer delvis
- Stämmer inte

B. Mitt nuvarande arbete ger mig möjlighet att studera

- Stämmer helt
- Stämmer till stor del
- Stämmer delvis
- Stämmer inte

C. Ekonomiskt stöd från min familj/vänner ger mig möjlighet att studera

- Stämmer helt
- Stämmer till stor del
- Stämmer delvis
- Stämmer inte

D. Att jag har tillräckligt med egna besparingar ger mig möjlighet att studera

- Stämmer helt
- Stämmer till stor del
- Stämmer delvis
- Stämmer inte

E. Bidrag eller ersättningar från kommun eller annan myndighet ger mig möjlighet att studera

- Stämmer helt
- Stämmer till stor del
- Stämmer delvis
- Stämmer inte

20) Här kan du lämna synpunkter på enkäten.

Frisvar....

Bilaga 2 Fördelning, svarsfrekvens, viktning och konfidensintervall

Fördelning av de studerande, svarsfrekvens och viktning

I tabell 1 redovisas fördelningen av de studerande samt svarsfrekvensen efter några relevanta bakgrundsfaktorer. Från tabellen framgår det exempelvis att kvinnor är överrepresenterade i den oviktade datafilen. Det beror på att svarsfrekvensen var högre bland kvinnor än bland män.

Svarsbortfall kan leda till över- eller underskattning i beräkningarna. Detta problem uppstår dock inte automatiskt vid svarsbortfall. Problemet uppstår först om enkätsvaren systematiskt skiljer sig åt mellan studerande som besvarade och inte besvarade enkäten. I den här undersökningen har enkätsvaren viktats för att göra beräkningarna mer representativa. Enkätsvaren har viktats utifrån antalet svar i respektive urvalsgrupp i förhållande till det faktiska antalet studerande i urvalsgrupperna.⁵⁸ Denna metod antar att studerande inom urvalsgrupperna är lika varandra, varför studerande som besvarade enkäten även får representera studerande som inte besvarade enkäten.

⁵⁸ I undersökningen fanns det totalt 48 urvalsgrupper eller stratum. I en av urvalsgrupperna fanns det enbart ett enkätsvar. För att kunna beräkna varians kombinerades denna urvalsgrupp med en snarlik urvalsgrupp.

Tabell 1

		Andel i målgrupp	Andel i urvalet	Andel i datafil (oviktad)	Svars-frekvens
Kön	Kvinna	62	61	67	38
	Man	38	39	33	30
Ålder	24 år eller yngre	55	58	58	35
	25–34 år	37	36	35	35
	35 år eller äldre	8	6	6	35
Studietakt	Heltid	95	96	97	35
	Deltid	5	4	3	27
Lån	Har studielån	83	83	86	36
	Har inte studielån	17	17	14	29
Tilläggsbidrag	Har tilläggsbidrag	12	10	10	32
	Har inte tilläggsbidrag	88	90	90	35
Totalt antal		162 132	10 432	3 655	35

Bortfall – Hur hade de som inte besvarade enkäten svarat?

För att få en uppfattning om hur de studerande som inte besvarade enkäten skulle ha svarat analyseras tre frågor utifrån när svaren kom in. Analysen baseras på ett antagande om att det finns en tidstrend i hur respondenterna svarar under insamlingsperioden. De som svarar sent, ofta efter flera påminnelser, antas vara mer lika dem som inte har svarat alls. Med denna trend kan man försöka spegla utvecklingen bland dem som svarar över till dem som inte svarar.

I den här rapporten har följande frågor analyserats utifrån när svaren kom in:

- Fråga 5: Uppskatta dina inkomster
- Fråga 6: Uppskatta dina utgifter
- Uppskattade inkomster minus uppskattade utgifter (exklusive sparande)

I analysen framgår ingen tydlig trend för någon av frågorna. Detta kan tyda på att de studerande som inte besvarade enkäten skulle ha svarat snarlikt de studerande som besvarade enkäten.

Konfidensintervall

Alla urvalsundersökningar är förknippade med en viss osäkerhet. Denna osäkerhet kan skattas och redovisas med hjälp av konfidensintervall.

I den här rapporten använder vi som brukligt är 95-procentiga konfidensintervall. Det innebär att om vi hade upprepat den här undersökningen 100 gånger hade det sanna värdet⁵⁹ funnits inom konfidensintervallet 95 gånger av 100. Det betyder att de flesta konfidensintervall innehåller det sanna värdet.

I praktiken vet vi sällan om ett konfidensintervall innehåller det sanna värdet eller inte. Ett konfidensintervall ger oss dock ett antal troliga värden för det sanna värdet och med 95 procents säkerhet, eller konfidens, finns det sanna värdet inom intervallet.

Konfidensintervall redovisas som beräkningen plus/minus ett värde. I tabell 2 nedan redovisar vi genomsnittliga inkomster från studiemedel som ett exempel.

Tabell 2

	Inkomst	95 % KI
Studiemedel från CSN med eller utan lån	9 706	±25

Den genomsnittliga inkomsten från studiemedel per studiemånad är 9 706 kronor och konfidensintervallet är den genomsnittliga inkomsten från studiemedel plus/minus 25 kronor. Det betyder att konfidensintervallet inkluderar samtliga värden mellan 9 681 kronor och 9 731 kronor. Hur stort konfidensintervallen är beror på antalet enkätsvar och hur stor variation det finns i enkätsvaren.

Ibland är vi mindre intresserade av en punktskattning och vill i stället jämföra två punktskattningar för att se om det finns en skillnad. Då urvalsundersökningar är förknippade med en viss osäkerhet kan den skattade skillnaden bero på att det faktiskt finns en skillnad eller på den osäkerhet som är förknippad med urvalsundersökningar.

I och med detta nämner vi ibland att skillnader är eller inte är statistiskt säkerställda. Om en skillnad är statistiskt säkerställd är det troligt att det faktiskt finns en skillnad. Om skillnaden inte är statistiskt säkerställd är det troligt att skillnaden beror på osäkerheten förknippad med urvalsundersökningar.

I den här rapporten använder vi en signifikansnivå på 5 procent. Det betyder att om vi hade upprepat den här undersökningen 100 gånger hade vi konstaterat att det verkar finnas en skillnad även om det faktiskt inte finns en skillnad 5 gånger av 100. Signifikansnivån är därmed lika med sannolikheten att begå ett så kallat typ-1 fel.

I den här undersökningen har vi använt ”Complex sample” i SPSS för att ta fram konfidensintervallen och göra hypotestest.

⁵⁹ Det sanna värdet är det värde vi hade fått om samtliga studerande i målgruppen hade svarat på enkäten.

Vi gör studier möjligt.